

ПРОБЛЕМА ПІРАТСТВА В УКРАЇНІ

В. І. Данилевич,
студентка 2 курсу,
Житомирський національний агроекологічний університет

Науковий керівник: І.Л. Литвинчук,
кандидат економічних наук

Висвітлено проблеми піратства в Україні. Зроблено акценти на необхідності зміни чинної нормативно-правової бази захисту прав інтелектуальної власності. Визначено соціально-економічні наслідки порушення прав інтелектуальної власності в суспільстві.

Ключові слова: авторське право, інтелектуальна власність, інтелектуальний капітал, піратство, законодавство.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В Україні ніколи не велося системної боротьби з піратством. Боротьба з піратством була вибірковою, а тому рівень порушення прав інтелектуальної власності постійно зростав. В останні роки ситуація значно погіршилася. Через постійне зростання піратства і недостатню увагу у боротьбі з ним з боку держави, Міжнародний альянс інтелектуальної власності, що об'єднує сім найбільших асоціацій американських виробників контенту, включив Україну в список особливої уваги. Для порівняння, рівень піратства у Китаї становить 71 %, в Росії – 65 %, в Польщі – 54 %, в Угорщині – 41 %. Рівень комп'ютерного піратства в Україні становить 86 % [1].

Серйозні кроки у боротьбі з піратством Україна робила лише після того, як у 2001 р. потрапила до списку

«Special 301», який складає торговельний представник США, і була змушена сплачувати суттєві штрафні санкції – 75 млн дол. щорічно [2]. Таким чином, проблема захисту інтелектуальної власності в Україні стає все дедалі актуальнішою.

Мета та методика дослідження. Метою даної роботи є дослідження динаміки та рівня піратства на території України. Дослідження проводились з застосуванням ряду загальнонаукових методів наукового пізнання, а також прийомів збору та обробки статистичних даних.

Результати досліджень. Згідно пункту «б» ч. 1 ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [3] піратство у сфері авторського права – це опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення. Піратство у сфері інтелектуальної власності – це використання об'єктів авторського права і суміжних прав з метою отримання комерційної вигоди без згоди правовласників [4].

Первинною причиною піратства є надзвичайно низька матеріальна складова в собівартості ліцензійної продукції. Сучасні технології зробили копіювання інформації дуже простою та дешевою справою. Раніше легальні виробники мали природний захист у вигляді технологічної переваги та ефекту масштабу. Якість «саморобних» копій цілком співставна – наприклад елементарний набір офісної техніки (комп'ютер-прінтер-біндер) дозволяє зробити аналог видання книжки в м'якій обкладинці причому собівартість буде не вище ринкової ціни. А книга є самим «матеріальним» з інтелектуальних продуктів. Що стосується програмного забезпечення чи

оцифрованої музики, то різниця в якості між ліцензійним та піратським продуктом часто взагалі відсутня за величезної різниці в цінах.

Піратство завдає величезних збитків суб'єктам відносин інтелектуальної власності: авторам, які не отримують винагороди за свою творчу інтелектуальну діяльність; видавцям, виробникам, які здійснюють значні витрати на виготовлення відповідної продукції та не мають можливості відшкодувати збитки; збутовим організаціям, які потерпають від недобросовісної конкуренції; споживачам, які купують продукцію нижчої якості та втрачають можливості доступу до інтелектуальних продуктів внаслідок втрати зацікавленості авторів у її створенні; державі, яка витрачає бюджетні надходження внаслідок скорочення податкових платежів [5].

Умовно можна визначити дві групи осіб, які здійснюють піратську діяльність. До першої групи належать безпосередньо особи, зайняті у легальному виробництві та тиражуванні об'єктів авторського права, або які мають доступ до легального виробника. Другу групу складають особи, які виготовляють продукцію контрафактним способом. На рівні держави шляхом використання різних механізмів впливу на виготовлення та збут піратської продукції найбільш дієвим є зменшення чисельності саме другої групи осіб, які займаються піратською діяльністю. Набагато складніше впливати на першу групу піратів, оскільки, з одного боку, їх важко відстежити, а з іншого – виготовлена ними піратська продукція за якістю наближується до легальної [6].

Закон України «Про авторське право і суміжні права» був прийнятий у 1993 р. (нова редакція – 2001 р). Передбачені цим Законом норми, які встановлюють способи захисту немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, потребують

удосконалення шляхом внесення відповідних змін, з урахуванням особливостей використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав у мережі Інтернет. Тобто, законодавство повинне врегулювати використання у мережі творів науки, літератури і мистецтва, що охороняються авторським правом. Головними суб'єктами цих правовідносин є автори, правовласники, провайдери, творці сервісів в Інтернеті і всі користувачі.

Близько 70% користувачів комп'ютерів в Україні в більшості випадків використовують піратські комп'ютерні програми. Такими є результати досліджень Асоціації виробників програмного забезпечення. Тож, за рівнем комп'ютерного піратства Україна серед 32 країн четверта. Попереду лише Китай, Нігерія та В'єтнам. Разом з тим, Міністерство внутрішніх справ запевняє: кількість програм, отриманих нелегальним шляхом, зменшується.

В Україні 53% користувачів комп'ютерів в більшості випадків використовують програмне забезпечення (ПЗ), отримане з нелегальних джерел. А 16% – завжди отримують ПЗ із нелегальних джерел (наприклад, купують піратські диски на ринках або завантажують програми з Інтернету). Тож, в Україні понад 70% користувачів – порушники авторського права, пояснює голова Антипіратської асоціації України Володимир Ілінг.

Через поширення та використання неліцензійного програмного забезпечення Україна щороку втрачає близько 100 мільйонів доларів прямих податкових надходжень до держбюджету, за підрахунками компанії «Майкрософт Україна». Використання неліцензійних програм є порушенням авторських прав його власників і давно вже отримало назву комп'ютерного піратства. Зараз комп'ютерне піратство в Україні – це соціальна норма [7].

Висновки та пропозиції. Соціальну природу захисту авторського права необхідно розглядати не тільки в

нормативно-правовому аспекті як сукупність норм, але й як соціально-правове явище. Охорона права інтелектуальної власності вимагає від державних органів створення таких умов в суспільстві, коли б вчинення злочинів викликало негативну реакцію, забезпечення відновлення правового порядку, попередження злочинів як зі сторони винних, так і з боку осіб, які б в умовах безкарності вдалися до вчинення злочину. Держава має створити відповідну нормативно-правову базу для чіткого регулювання та боротьби з піратством [8]. Але перш за все, щоб боротьба була ефективною, потрібно донести необхідність цього до безпосереднього споживача. Просвітницька робота має розпочинатися ще зі школи. З іншого боку, мають бути правоохоронні заходи згідно з Кримінальним кодексом, Цивільним кодексом, Адміністративним кодексом України.

Список використаних джерел

1. Статистичні данні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://watcher.com>.
2. Особливості піратства в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.drohobych.com.ua>.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права»: за станом на 9 травня 2011 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 1993. - 134 с.
4. Іванюк О. В. Інтелектуальна власність : навч.-наочн. посіб. / О. В. Іванюк, І. Л. Литвинчук. – Житомир : В.Б. Котвицький, 2014. – 163 с.
5. Ходаківський І. Є. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти : навчальний посібник / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 276 с.
6. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 6, С. 3–13.

7. «Цифрове піратство» – Україна в лідерах. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article>.

8. Литвинчук И. Л. Государственное регулирование инновационного развития аграрного сектора экономики / И. Л. Литвинчук // Eastern-European Scientific Journal (Gesellschaftswissenschaften) : Düsseldorf (Germany) : Auris Verlag. – 2013. – Vol 2. – P. 37–38.